

UNITÁRIUS ÉLET

XLV. évfolyam 3. szám

1991. május—június

Mi az, hogy unitárius?

ÖRÖMHÍR-RÉSZLET

(1991. március 24.)

Ahogy például a világ távoli sarkain, s főként nagy területű, nagy népességű országokban gyakran megkérdik: — Mi az, hogy magyar? — megkérdik gyakran ezt — egyéb okból — környező országokban is. Ugyanígy kérdik meg itthon: — **Mi az, hogy unitárius?**

Ilyen a kisebbségi sors, mert az unitárius a hazai történeti vallások közt kisebbségi vallás, mintegy kicsinyített vetülete hazánk kisebbségi helyzetének. S ehhez tartozik, hogy születésekor többségi vallás volt, alapítása helyén, Erdélyben, az 1560-as évek végén három éven át szinte abszolút uralkodó vallás, János Zsigmond fejedelemsége idején.

Történetének nagy alakjai, az alapító Dávid Ferencet nem számítva: az Egyesült Államokban Emerson, a múlt század talán legnagyobb amerikai író-gondolkodója, itthon Bölöni Farkas Sándor, Amerika magyar felfedezője, Orbán Balázs, akit a "legnagyobb székelynek" nevezünk, no és Bartók Béla, századunk alighanem legnagyobb zeneszerzője és világszerte legismertebb magyarja. Hozzátenném, hogy legtöbbjük személyes döntés alapján lett unitárius. És nem hagynám el Weöres Sándort, aki ugyan nem volt unitárius, de alig húszévesen azt írta Kosztolányi Dezsőnek, hogy az a terve: áttér unitáriusnak és pap lesz, mert az unitárius nem kinyilatkoztató vallás, a relativizmus vallása, nem determinál, és nem kritikátlan a Bibliával szemben.

Igaz, a történelem tanúsága szerint a dogmanélküliség nem feltétlenül biztosít fennmaradást, folyamatos megrögződést az emberi tudatban. A köztudatban jelentéktelenné szürkült még az a hallatlanul gazdag, korát messze megelőző kor is, amelyben Dávid Ferenc, az egyetlen magyar egyházalapító élt és működött. Akiről a túlságosan haragos és túlságosan igényes Szabó Dezső azt írta, hogy "a legnagyobb magyar reformátor, tragikusan szép arcú, titáni alak, s helye van az európai szellemi történetben". Németh László "a forradalom eleven szellemének" nevezi Dávid Ferencet, "hatalmas tehetségnek, aki hitek és kételyek forgószélén repül a dévai börtönig".

Ez az egyházalapítás az első magyar földön kibomló forradalom volt, amely az államot is magával ragadta, hogy aztán túlterjedjen határainkon is. Írtam róla egy regényt, az Erdélyi Mefisztó

címűt. 1988-ban jelent meg, hangja már alig hallatszott, éppen jelenidejű történelem kezdődött, az íródott. De Márai Sándor észrevette, hogy a jelenségek ismétlődnek. Megírta nekem, hogy ő nem ismerte behatóan az erdélyi történelemnek azt a szakaszát — még ő sem ismerte! — és hogy Dávid Ferenc korában milyen sok a hasonlóság azzal, ami évszázadokkal később történt.

Mire gondolt Márai? Az a forradalom ugyanúgy dogmatikus függés és ideológiai abszolutizmus ellen robbant ki 1568-ban, mint az 1956-os — a Dávid Ferencet vállalra emelő, ünneplő kolozsvári nép, az örömnép jellege és szelleme, olvasmányaim szerint, 56 október 23-át idézi, amelynek fáklyafényes ünnepén ott voltam a Parlament előtt. Utána Báthori István restaurációja — nevezzük konszolidációnak? — tilalmaival és bosszúálló leszámolásával. És Európa akkor is a restaurációt támogatta. Pedig a megkötözött, kis híján megfojtott unitárius vallás a ma elfogadott általános keresztény értékekkel csaknem megegyező értékekre épített — egyetlen jelképet leszámítva.

Ez a jelkép, a szentháromságelv, onnan eredt, hogy Nagy Konstantin császárnak a niceai zsinat után — már a negyedik században — szüksége volt a kereszténység egységére, mint politikai támaszra, és az új egységhez új jelképet kellett megjelölni. Amikor, ennek utána, a túlságosan központosított hatalom eltávolodott a krisztusi alapeszméktől, jött a helyreállítást célul tűző tizenhatodik század. Ennek első igazi forradalmára, Szervét Mihály a krisztusi tartalmat elhanyagoló egyházat a jelképen át támadta. Sorsa: máglyahalál Genfben. A szervéti gondolatot Erdélybe közvetítő Blandrata György sorsa: jelképes máglyahalál Rómában. És a gondolatot kiteljesítő Dávid Ferenc sorsa: életfogytiglani börtön címén szenvedett vértanúhalált Erdélyben. Mégis, a mára azonossá vált, azonossá váló értékek ellenére az unitarizmus ki van rekesztve az öikuméniából, s ezzel némi összefüggésben: a köztudatból is.

Ha ez az itthon tízezernyi, Erdélyben százezernyi kisebbség azzal törődne, hogy kisebbségi sorsát panaszolja: provinciális pótcselekvést végezne. Ehelyett inkább azzal törődik, hogy életkedvvel, telített lélekkel és etikusan éljen, s ilyen életre nevelje ifjúságát. S mert ma már valóban nevelheti, talán nem is olyan nagy baj, hogy kisebbségi sorsú egyház, Dávid Ferenc, Bartók Béla szellemének jegyében.

Török Tamás

Irgalmas, „békebeli” nyár...

1946 nyár eleje éppen olyan nyár volt, mint a többi, az előző éveké! Sütött a nap, meleg volt és közeledett az első békebeli iskolaév vége. Olyan volt..., de mégse! Már túl voltunk az előző — a sebeket nyalógató, a veszteségeket számba vevő — a bizonytalanság alól felszabadító nyárra jellemző túlélés kábulatán. Nagyjából már minden család tudta, hogy kiket vett el, ugyanakkor megbízható hírek hiányában — még reménykedett is abban, hogy a hiányzók talán mégsem vesztek el végleg.

Ezen az újrakezdő nyáron tele voltunk bizakodással, reménységgel. Mert tombolt ugyan az infláció — egyhavi fizetés egy skatulya gyufát ért, — de vártuk az első békében elvetett magok termését, az aratást és vártuk, nagyon vártuk — az új pénz, a forint megjelenését, amely reményeink szerint egy csapásra megszabadít a devalváció gyötrelmétől. Ezen a nyáron még előtte voltunk a következő évek nyarainak, az ujjongásoknak, a csalódásoknak, a fellendülésnek; a letörésnek, az okkal és oktan rettegésnek.

Az újrakezdés nyarán — egy „békeévvvel” a hátunk mögött — azonban még szó sem lehetett a „békebeli” nyári programokról, ezek tervezettségéről, mert az újjáépítés hevében és az általános gazdasági helyzet terhei alatt nyögő közintézmények még túl szegények voltak ahhoz, hogy a gyermeküdtetést szervezett formában megoldják. Nyaralásra az általános szegénység miatt legfeljebb csak azok gyerekei gondolhattak, akiknek olyan falusi rokonaik voltak, akik néhány hétre el tudták vállalni a rokongyerek etetését, ellátását. Ilyen azonban kevés volt, hiszen a falu háborút túlélő tartalékai is kezdtek kimerülni. Az akkor már egy éve zajló batyuzás és a kapzsiság már a falusi tartalékokat is jórészt felemésztette. Így érthetően nagy várakozással töltött el bennünket — a 10. évünket éppencsak átlépő gyerekeket — az a reménység, hogy a mi kis Unitárius Egyházunk szervezésében — a háborús évek után, életünkben először — talán alkalmunk nyílik néhány hetes falusi üdülésre, amely szervezett formában ugyan, de a szülői háztól mégiscsak távol, első ízben idegenben zajlik le.

Kinőtt, kopottas ruhánkban, tornacipős lábbal, kis motyónkkal a hátunkon törtettünk a Déli vasút háborús sérüléseiből úgy ahogy helyrehozott egykori indóházához, ahol 30—40 fős csoportban, fiúk és lányok, hasonló korú tizenéves gyerekek gyülekeztek, akik közül nekünk szegény, mindenüket elhagyott — akkor vidéken élő — erdélyi menekülteknek sajnos senki sem volt ismerős. Csupán egyetlen közös jellemzőnk volt az, hogy mindnyájan unitáriusok voltunk. Ez a tudat valami csodálatos bizakodással töltött el öcsémel bennünket az idegen gyerekek között, hiszen vidéken — az akkor még nagy és hatalmas — a katolicizmus fellegrárában élve, hitünkben ugyancsak magányosak voltunk. Az együvé tartozás érzése rögtön leküzdötte azt az elfogódottságot, amit minden gyerek önkéntelenül is érez, amikor ismeretlen gyermekcsapatba keveredik. Így könnyen, már a vonat indulásáig eljutottak a gyanakvó méregetéstől az oldott hangulatú beszélgetésig.

Végre elindult velünk a vonat és kora délután érkezünk meg annak a Tolna megyei kis bányászfalunak az állomására, amely a legközelebb volt ahhoz a — saját vasúttal nem rendelkező — kis faluhoz, amely a célállomásunk volt. Itt parasztszekerek várták a kis csapatot, amelyekre felrakhattuk a csomagjainkat és néhányan a kisebbek és fáradtabbak közül — köztük én is — felszállhattak. A többség azonban gyalogosan kísért a háborút túlélő, sem sorozásra, sem rekvirálásra nem érdemesült igavonók által húzott kocsikat. Néhány km-es út után érkezünk meg a vendéglátó kis faluba, amely egyetlen hosszú utcából állt és amelynek lakói részben kitelepítésre ítélt, vagy éppen még attól tartó, már meglehetősen szorult helyzetben levő svábok és a Bácskából frissen áttelepített bukovinai székelyek voltak.

A mi vendéglátóink, „meghívóink” az utóbbiak voltak, akik tulajdonképpen maguk is még sanyarúnak

mondható körülmények között éltek. Az akkori rendelkezések értelmében ugyanis egy föld alatt kellett éljenek azokkal a sváb lakosokkal, akiket a kollektív bűnösség alapján vontak felelősségre a háború alatti valódi vagy vélt magatartásukért. Akiket ezért birtokaikból kiforgattak és szó szerint a nyakukra telepítették azokat a szintén szerencsétlen sorsú bukovinai székelyeket, akiket pár évvel korábban azzal hívtak haza — a Kárpátokon kívülről, Bukovinából — a történelmi Magyarországra, hogy a Bácskában telepítik le őket. Nem nehéz kitalálni, hogy milyen feszültségeket okozott — nap mint nap — az, hogy ha egy házban általában a mellékhelyiségekben a régi tulajdonosoknak kellett meghúzniuk magukat, míg a ház értékesebb, szebbik részét — a gazdaság teljes felszerelésével együtt — a nincstelen telepésekkel foglaltatta el a hatóság. Ilyen körülmények között szinte csodaszámba ment, hogy nem voltak komolyabb atrocitások a kétféle népesség között. Ez elsősorban annak tudható be, hogy a sváb lakosság fiataljait addigra már jórészt kitelepítették és a hátramaradt öregek pedig eléggé fegyelmezettek és megfélemlítettek voltak ahhoz, hogy ha nem is zokszó nélkül, de belenyugodjanak a megváltoztathatatlanba.

Ilyen körülmények között kézenfekvő volt az, hogy bizonyos gyanakvással fogadtak bennünket.

A falu végén egy üres telken telepedtünk le a fűben a csomagjainkra. Ott költöttük el a hazulról hozott utolsó morzsáit megkésétt ebédként és ott vártuk azt, hogy a falusiak „kiválasszanak” bennünket. A székelyek ugyanis, — főleg az asszonyok — amikor hírül vették, hogy megérkeztek a pesti gyerekek, egymás után jöttek a mustrára és a dolog lelki és eszmei részén (segíteni akarás, együvé tartozás érzése, sajnálat stb.) túlmenően a dolgok praktikus részét is szem előtt tartva végezték a kiválogatást. Így azután a jóképűbb, fejlettebb, dologra termettebb gyerekek hamar „elkeltek”, mert már akkor is minden paraszti gazdaságban jól jött egy-egy ingyen dolgos kéz.

A hitványabbja — mint én is, aki a pár év előtti gyermekparalízis miatt mozgássérült volt — maradt, nem kellett senkinek. Így fordult elő, hogy az öcsém, aki akkor még éppen csak, hogy elmúlt 10 éves, alig esett át a „toborzó” korhatárán, az elsők között kelt el, míg én — 12 évemmel és sántasággal — meg néhány satnya leánygyermek utolsónak maradt. Szomorú voltam, mert annyi korábbi, de a környezetem által azért sokszor tompított diszkrimináció után itt szembesültem először az „emberpiac” kéréseivel, kíméletlen törvényével, miszerint ismét bebizonyosodott, hogy lám értéktelenebb vagyok a többinél!? Végtelenül elszomorított, hogy mi lesz velem, ha végleg nem visz el senki? Lehangoltan gunnyasztottam a motyómon, amikor csoda történt! Angyal jelent meg egy fiatalasszony képében, aki feltűrt kötétyével sietve jött a munkájából. Meztláb, egyenesen felém tartott, magához hívott, kézen fogott, elvette a csomagomat és magával vitt az otthonába. Csodálatos megkönnyebbülés volt számomra, hogy kiszakított ebből a reménytelen és egyre lehangelőbb állapotból. Mada- rat lehetett volna fogatni velem, míg haza nem értünk.

Ez a fiatalasszony egyéves gyermekével és két fivérével élt együtt, egyikük az ostrom alatt Pesten megrokkant, féllábú volt.

A falusi ház körüli teendők, néhány állat nevelése és némi bérbe kapott föld művelésén kívül varrogatással kereste meg a mindennapit a maga, az apátlan gyermeke, rokkant bátyja és az alig legénykorba serdült öccse számára. A tehetősége, az anyagi helyzete nem volt valami rózsás, mégis, amit lehetett — a körülményekhez képest — mindent megkaptam.

Részt vehettem mindenben, amiben csak akartam, ami a ház körül történt, de csak abban és annyira, amennyire szükségét éreztem, amihez és amennyire kedvem volt és nem esett terhemre. Családtagnak tekintettek és igazi falusi nyaralásnak éreztem azt a

pár hetet. Miközben sok más, "értékesebb alkatú" gyerek — köztük az öcsém is — korukhoz képest keményen megdolgoztak a betevőért. Volt, aki egész nyáron a gazda lovait itatta és itt tanulta meg egy életre, hogy "milyen sok, és hány veder vizet tudnak meginni naponta ezek a gebék".

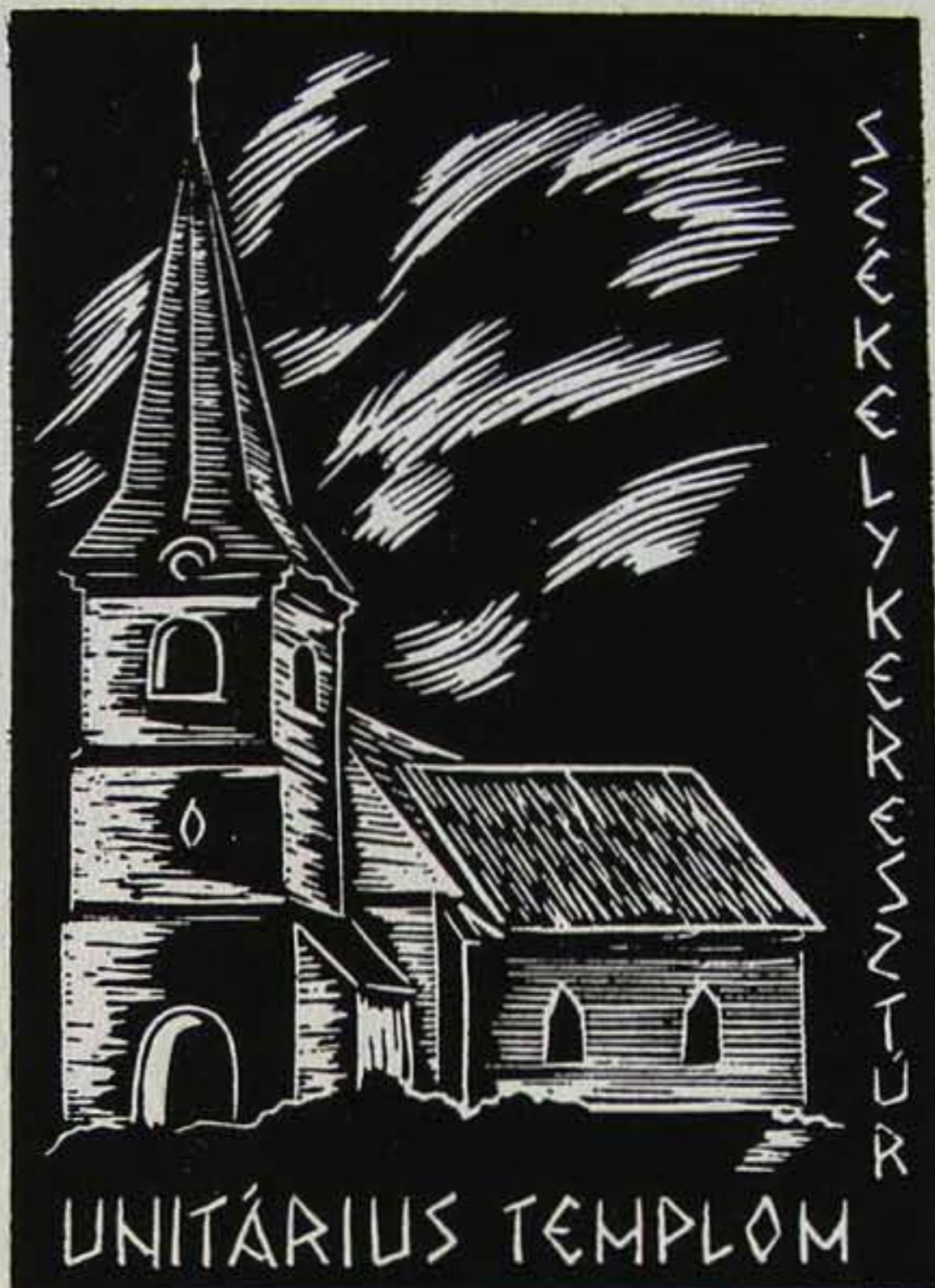
A Gondviselés megkönnyörült rajtam, amikor hátrányos helyzetem és az ezzel való keserű szembenézés után egy jótevőt küldött elém egy egyszerű, de jólelkű székely asszony képében, aki sorsában maga is megkülönböztetett volt, hiszen a gyermeke apja cserbenhagyta, és ezzel olyan súlyos bélyeget sütött reá, aminek viselése abban az időben — különösen falun — még sokkal nagyobb lelki terhet jelentett, mint manapság. Ez az asszony csalódott a gyermeke apjában, aki visszaélt az előlegezett bizalmával és cserbenhagyta, amikor bajba került. Szenvedett a közmegvetéstől, de nem keseredett meg annyira, hogy ne karolta volna fel a nálánál is elesettebbet. Ez az asszony talán meg akarta mutatni a környezetének, hogy megessétsége ellenére is van olyan nemes lelkületű, mint a többi asszony? Hitt abban, hogy tetteivel példát mutat az őt elítélőknek, ugyanakkor megédesíti egy gyermek falusi nyaralását, kedves emlékekkel ajándékozza meg és ezzel megkönnyíti életfogytig tartó hátrányos helyzetének elviselését? Ugyan ki tudná manapság már megmondani, hogy mi vezette nemes cselekedetében? Talán már nem is olyan fontos, de az biztos, hogy azóta sem emlékszem még egy olyan színes, gondtalan falusi nyárra, mint amilyen ez a 46-os volt, az ő jóvoltából.

Él-e? Hal-e? Nem tudom, de köszönet érte neki és a Mindenhatónak is, hogy elém vezérelte.

Gy. Pap Zsolt

Peter Hewis, az angliai unitárius egyház újonnan megválasztott elnöke, aki a Hinckley gyülekezet lelkipásztora, Leicester megyében. Hewis 51 éves, teológiai tanulmányait a manchesteri egyetemen és teológián végezte 1965-ben.

Peter Hewis-szal egy kiváló lelkész, az emberi problémák iránt fogékony, köztiszteletnek örvendő személy került az egyház élére.

LUTHER MÁRTON:

ERŐS VÁR

Szabédi László fordítása

Erős vár a mi Istenünk
és oltalom és fegyver,
a bajban ő segít nekünk,
mely ránk szakadt sereggel,
A régi gonosz
újra ostoroz,
fegyvere merő
csalárdság s nyers erő:
a földön nincs, ki bírja.

Erőnk erőtlen ellene,
ha hadával eláraszt,
de megküzd értünk az vele,
kit Isten maga választ.
Ha kérded: ki az?
Jézus Krisztus az,
hadak hadnagya,
igaz Isten maga,
ő győzni fog a harcban.

S ha ördögök rontnak nekünk
s ha elnyelni akarnak,
mi semmitől se rettegünk,
tudjuk a diadalmat.
Ha földi király
ijesztve kiáll,
nevetünk dühén:
ítélet van fején:
egy ige őt elejti.

Az ige rontatlan megáll
a rontók közepette,
mert oldalunkon Isten áll
s szent lelkének kegyelme.
Elveszhet a rest
vagyon, hírnév, test,
fiúnk, asszonyunk,
diadalmaskodunk:
miénk marad az Ország.

Nem tudok másképp élni...

Mözsi-Szabó István nem hűtlenségből él Bogyiszlón. Az erdélyi templomokat féltőn festő művész vallja, hogy mindent, amit elért eddig, Mözsnek köszöni. S akinek a legtöbbet, az az Édesapja, aki nemzeti öntudatra nevelte, akitől az Életet tanulta élni komoly munkával, a magyarság egyik tagjaként. És Édesapját is Mözsnek köszöni meg.

Mint az Erdélyi Magyarok Tolna megyei Egyesületének társelnöke kerestem fel a mestert. Felkerestem, mert alig egyévi itt-tartózkodásom ellenére hamar találkoztam nevével nem is egy ízben. Felkerestem a mestert azért is, mert erdélyi vagyok és mint ilyen, különösen átérzem munkáinak felbecsülhetetlen értékét. Mert, ha nincs egy becsületes és bátor Tőkés László, ha nincs egy öntudatosan kitartó, hősi református gyülekezet Temesvárott, ha nincs egy csodálatos ihlettel neki-lendülő Mözsi-Szabó István, s ha a sátáni Ceausescu végigvihette volna faluromboló terveit, Istenem: talán alig maradt volna nyoma ezeknek az impozáns, századok viharait kiállott, jellegzetes istenházaknak! S ha egy anyaországi művész vállalkozott akkor ilyen tornyokat mentő munkára, bizony az igaz ember, nagyszerű magyar!

Íme kérdéseim és Mözsi-Szabó István válaszai:

— **Kérlek kedves Pista bátyám, beszélj önmagadról...**

— Legnehezebb dolog... Csak közhelyeket mondhatok: vállalom és szeretem szülőfalumat, amelytől a legtöbbet kaptam. Azt a házat, amelybe beleszülettem, az Édesapámat, aki talán négy elemi végzet, de rányitotta szemem a magyarságra. Nem a féltéglával mellet veregető magyarságra gondolok, csak az amolyan egyszerű nemzeti öntudatosság-ra. Édesapám a maga egyszerűségében tanított: ha félttem valamitől, hogy azt nem sikerül majd megoldani, ha nehézségeim voltak, egy dacféleséget oltott belém. Ha mindenki meg tud csinálni valamit, úgy te is megteheted — oktatott. Ha tüskét szúrtak belém, húzzam ki, mert egészségtelen a testben az, mert ha nem, a természet taszítja ki magából, hanem ez már gennyesedéssel jár; aki belém döfte, az nem húzza ki, vegyem ki magam — így Édesapám. Nem tudok másképp élni, mert így neveltek, de nem is akarok!

— **Mit jelent számodra Erdély?**

— Ismétlem: nem bünt vallok be, amikor beismerem, hogy erős, nemzetemet féltő nevelést kaptam a két világháború között. Ezt ma se szégyellem, bár a későbbi években revidéálódott ez bennem. Ennek köszönhetem azt a határtalan vágyat, amit gyerekkoromtól éreztem: találkozni Erdéllyel. Erdély számomra az ígéret földje volt s maradt. Igazoló-dott, amit sejtettem: ott még inkább

örzik a magyarságot népem ottani fiai. Ennek igazolásával találkoztam, amikor az ottani magyarok és székelyek közül jó néhányat megismer-tem. Olyan tulajdonságaikkal találkoztam, mint például a kovakő, amelyen minél nagyobb ütnek, annál nagyobb szikrát vet. 1970-ben indultam Erdélybe először, gyökereket kerestem ott és igen mély gyökereit találtam a nemzeti hovatartozásnak.

— **Mi készítetett az erdélyi templomok megörökítésére?**

— Amikor a templomokat rajzolgattam, eszem ágában se volt, hogy meg is fessek azokat. De erre kényszerített a bulldózer-politika híre... Mindig is tudtam, hogy a legjobb lelőhelyek a népi kultúra ágazatai. Tanulmányoztam a székelyföldi szőtteseket, textíliákat. Irányítóm a kedves Szentimrei Judit volt. Aztán itt megyénkben, Mözsön is a bukovinai székelyeknél megcsodáltam a festett szőtteseket — ezeket egyéni meglátásaimmal próbáltam megtölteni. Hát szőttem, szövök is. Ehhez sok bátorítást kaptam Andrásfalvy Bertalantól s a kolozsvári Kallós Zoltántól.

Erdélyi templomok... Ottani többszörös csámborlásaimkor, építészeti-leg annyira érdekesnek találtam ezeket a templomokat, hogy különösen a csodálatos szépségű, eredeti stílusokban, időben keményen dacoló református, unitárius, katolikus templomok és néhány görögkeleti templom valóban megragadta figyelme-met. Nagyon érdekelt a szerkezeti felépítésük is.

Amikor belénkdobbant annak a lehetősége, hogy erdélyi és ókirály-sági falvakkal együtt ezek a templomok is pusztulásra vannak ítélve, elszörnyedtünk. Ezért igyekeztem, hogy e templomok megjelentetésével mégis megmentsem azokat! Ebben hinni kellett, másképp ne legyen az ember művész.

— **Véletlen-e, hogy a legtöbb met-szet református templomot örökít meg?**

— Ennek egyszerű oka van: Erdélynek szinte államvallása, mert a magyarok nagyobb része református, így hát templomuk is a legtöbb. Zömében ezek a templomok őrizték azt a történelmi stílust, ami engem ihletett. Aztán rajzolásaimmal leál-lani kényszerültem. Éppen a szász-evangélikus templomerdők megörök-ítése következett volna. Munkámat azonban megakadályozta az elfogult önkény.

Két formátumban adtam, adtuk ki a szekszárdi Babits Mihály Művelődési Központtal együtt a Vigyázó tornyokat. A nagyobbikkal Gy. Szabó Bélának szerettem volna emléket állítani. Borítóját magam nyomtattam. Jó szívvel emlékezem Rudnay Gyula mesteremre is.

Szeretném még más erdélyi tájegységek templomait is megrajzolni: szászokét, székelyekét, románokét.

Bizony mondom: kívánkozom Erdélybe, egyszerűen honvágyam van.

— **Hallottál-e már az EMTE-ről, az Erdélyi Magyarok Tolna megyei Egyesületéről?**

— Igen, decemberben alakult, de sokat ismertem a régi Erdélyi Körből, még mielőtt egyesület lett volna belőle. Csodálatos és felejthetetlen karácsonyunk volt 1989-ben Szekszárdon a Babits Művelődési Házban! Igazán szép reményekkel teljes szent karácsony... Hol van már az?... De hallottam a februári farsangi batyus bálokról. Jó munkát kívánok nektek!

Még nem távoztam Mözsi-Szabó Istvántól. Felesége is közénk ült, megkínált finom feketekávéval. És ekkor nyilatkozott a művész a "kényes" ügyről, amivel még ma is vádolnak minket elfogult románok — hála Istennek, már csak egyre kevesebben. — Hogy revízió! Nincs ilyen — vallotta Pista bátyám. Nem az a megoldás, hogy Erdélyt ide kell csatolni, hanem a határok váljanak képletessé. Európának minden népe egy-egy szép színfolt, minél színe-sebb ez a kép, annál szebb. Európa attól válik még szebbé, ha minden nép szabadon hozzáteszi a maga jellegzetes színét és szívét. No lám — fejezi be mondandóját a művész — ide revidéálódott bennem az irredenta neveltetés!

Albumai ott várakoznak műtermében, ennél is több talán a szekszárdi Művelődési Központban. Csodálatos vigyázó templomtornyok! Ma is mi vigyázzuk őket — nemzetiségünket őrzik azok, történelmi múltunkat, magunkat, lelkeinket. Abba menekültek őseink, ha ellenség támadt rájuk. S ezekben hajtjuk szálfá derekunkat imára.

Orbán László

Bibliák Erdélynek a Magyar Bibliatanácstól

A Magyar Bibliatanács és a Bibliatársulatok Világszövetsége közös segélyakciója eredményeként február 4-5-én 20 000 új fordítású Bibliát és 10 000 "gyerekbibliát" (Bibliai történetek gyerekeknek) juttattunk el erdélyi protestáns testvéreinkhez. A Bibliaküldeményből a református, evangélikus, baptista, adventista és unitárius egyházak arányszámuknak megfelelően részesedtek.

Szívből örülünk annak, hogy 1990 után — amikor is több mint 120 000 Bibliát juttattunk el Erdélybe — idén már év elején elkészültek az erdélyi testvérek által kért és várt Bibliák.

A Biblia szállítmánnyal együtt a Református Egyház, a Confessio és a Theologiai Szemle több száz példányát is eljuttattak erdélyi testvéreinkhez.

Tarr Kálmán

Emlékezünk...

Ma két unitárius iskolaigazgató emlékét idézzük:

Sándor Jánosét, a székelykeresztúri unitárius gimnáziumi igazgatóét, aki 150 évvel — és Varga Dénesét, a tordai unitárius algimnázium igazgatóét, aki 140 évvel ezelőtt született.

Sándor János

1841. december 26-án születik Homoródalmáson. Elemi iskolai tanulmányait szülőfalujában végzi.

1857-től Székelykeresztúron, 1862-től Kolozsvárt tanul. Teológiát végez. A kollégiumban éneket tanít. Az egyházközség segédkantora. 1867-től Székelykeresztúron köztanító. Gróf Haller Béla magántanítója.

1871-ben tanárnak jelentkezik. Ez év őszétől Zürichben és Münchenben tanul. Költségeinek felét magára vállalja.

1872—1877-ig a székelykeresztúri gimnázium rendes tanára, majd igazgatója. 1888-ig könyvtáros is. Közben az 1875-ik évben a keresztúri m. kir. állami tanítóképzőben igazgató tanácsos; 1876-ban az igazgató tanács alelnöke. 1881-től a Székelyegyleti Első Takarékpénztár Fiók igazgatója. 1887-től 1985-ig a helyi önszegélyző népbank igazgatója.

Nem csak tanít, hanem nevel is. Tanügyi értekezleteket szervez. Bevezeti az osztálykönyv rendszert, kidolgozza az elemi osztályok tantervét. Előbb módosítja, majd megszünteti az iskolai esküdszéket. Megszervezi az osztályfőnökséget.

Sok cikke jelenik meg a Keresztény Magvetőben. Versei az Űstökös című folyóirat 1873—74. számában látnak napvilágot. Ír a Magyar Nyelvőrben is. Fő munkája: „A székelykeresztúri unitárius gimnázium története.” (1896).

1909. június 30-án halálozik el.

Életrajzát Gálfalvi Samu: „Sándor János igazgató, a székelykeresztúri gimnázium jótévője” címen a Keresztény Magvető 1931. évfolyamában, Szinnyei József: „Magyar írók élete és munkái” (1890) című sorozatában és Zoványi Jenő: „Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon”-jában olvashatjuk.

Varga Dénes

1851. október 30-án születik Székelyszentmihályon. Elemi iskolai tanulmányait szülőfalujában és Torockón, a középiskolai tanulmányokat Tordán és Kolozsvárt végzi.

1873—76-ig a teológia hallgatója. Az egyetem bölcsészettudományi karán filozófiát, pedagógiát és angolt hallgat.

1879-től 1881-ig a manchesteri teológián tanul. 1881-től ideiglenes tanár a tordai unitárius algimnáziumban. 1882-ben a kolozsvári egyetemen tanári oklevelet szerez. 1883-ban pappá szentelik és kinevezik Tordára rendes tanárnak. 1888-tól ugyannál igazgató.

Ír a Keresztény Magvetőbe, Protestáns Egyházi és Iskolai Lapba, a

tordai Emke Emlékkönyvbe, a Magyar Tanügybe, a Polgári-iskolai Közlönybe, a Kolozsvárba és az Aranyosvidékbe.

Fő műve: „A tordai unitárius gimnázium története” (1907).

1938 decemberében halálozik el.

Életének és munkásságának rövid ismertetésével a Sándor Jánosnál említett munkákon kívül Benczédi Gergely: „A tordai unitárius algimnázium igazgatói” címmel a Keresztény Magvető 1889. évfolyama és az

Unitárius Értesítő 1938. évfolyama foglalkozik.

Dióhéjba sűrítve két igazgató életrajzát ismertettük. A sokszor hálátlanak nevezhető utókor még emlegeti hajdani iskoláját, de tanáraival és igazgatóival már vagy egyáltalán nem, vagy csak szubjektíve foglalkozik.

Ez a rövid emlékezés legyen cáfolata a fenti mondatban foglalt állításnak.

Kelemen Miklós

„Kösd oda a szekeredet egy csillaghoz”

A „nagy amerikai unitárius triász” — Channing, Parker, Emerson — harmadik legnagyobb tagjának talán a legtöbbet idézett, legkedvesebb mondása.

Ralph Waldo Emerson 1803. május 25-én született Bostonban, unitárius lelkészi családban. Apai, anyai ágon egyaránt minden őse papcsalád sarja, akik nem kismértékben járultak hozzá New England szellemi, művelődési életének emeléséhez.

Népes család második gyermeke. Korán árvaságra jut. Szülővárosa latin iskolájában tanul, majd a híres Harvard Kollégiumot végzi el. Ezután két évig tanít. 1823-ban a Harvard Egyetem teológiai fakultására iratkozik, ahol nagy hatással van rá Channing. 1829-ben szentelik pappá, és szülővárosának egyházközsége, amely akkor már unitárius, lelkészévé választja. Alig három és fél év után lemond papi állásáról. Lemondásának oka dr. Szent-Iványi Sándor megfogalmazásában: nem tartotta lelkiismeretével összeegyeztethetőnek, hogy az úrvacsorát abban az értelemben ajánlja híveinek, ahogyan azt az egyházközség hitvallása kívánta. Emerson így fogalmazta meg lemondása okát: „Többször gondoltam: ahhoz, hogy valaki jó pap lehessen, szükséges, hogy otthagya a papságot”.

„Ezután — írja róla méltatója, a már idézett Szent-Iványi Sándor — esszéket, filozófiai értekezéseket ír, és nemsokára olyan hírnévre tesz szert, hogy Amerika legnagyobb eszéírójának, sokan legtündöklőbb elméjének nevezik. Csak azért nem nevezik Amerika legnagyobb filozófusának, mert ő maga is megvetette a filozófusok száraz okoskodásait, és mert nem logikával, hanem intuitív meglátásokkal írt.”

Keller R. Helen a „Reader's Digest of Books” című könyvében e méltatást így fokozza: „Gondolkozásra akart készíteni villanásszerű belső meglátásaival és elhatározásokra akart ihletni az érzelem megragadása által.” Főbb elvei: Isten immanenciája és az egyén felbecsülhetetlen értéke... „Az ember elnyerheti boldogságát bárhol és bármikor, ha felnyitja szemét a körülötte rejlő szépség és jóság felé, és ha a megtalált önmagához hű marad”.

Templom és szószék nélkül is — amint ő maga mondotta: „ugyan-

annak az örökkévaló célnak a szeretetében és szolgálatában” maradt.

Utazást tesz Európában (gyógyulást is keresve), bejárva azt Olaszországtól Skóciáig. Megismerkedik Coleridge-el és Wordsworth-szal, egy életre szóló barátságot köt Carlyle-al. Visszatérve másodszor is meg-nősül, és véglegesen Concordban telepszik le.

Az 1835-től 1845-ig tartó évtized Emerson életének legtermékenyebb időszaka. 1847-ben másodszor jár Európában, ahol előadások sorozatát tartja. Esszéi, szónoki előadásai mellett költeményei is megjelennek, majd 1846-ban és 1867-ben versesköteteket ad ki. Ezekben a különböző témák „a filozófia kincsbányájának milyen csodálatos mélységeibe vezetnek, és a költői szépségnek mekkora gazdagságát tárják fel” — írja dr. Szabó István: „Ralph Waldo EMERSON gondolatvilága” című művében.

1871-ben egy kaliforniai körutazás után hazatérve súlyos csapás éri: háza tűzvész áldozata lesz, sok könyve és egyéb szellemi terméke semmisül meg. Harmadszor is felkeresi Európát, gyógyulást keresve, leánya kíséretében. Egyiptomot is érintve tér haza új otthonába, amelyet tisztelői építenek fel a távolléte alatt. 1882-ben, rövid betegség után hal meg.

Műveit, írásait csak felsorolni is egykötetnyit ölelné fel. Születése napjára emlékezve, úgy látjuk jónak, hogy inkább a méltatásokból ragadjunk ki néhányat. Életrajzi adatai közül is néhányat felsorolva, saját mondását kell idézzük, amit természetesen nem magáról mond: „A nagy géniuszoknak van a legrövidebb életrajza. Rokonaik semmit sem tudnak neked elmondani róluk. Írásaikban éltek ők, és ezért otthonuk és utcai életük közönséges és hétköznapi volt.”

Sírkövére „Problem” című verse két találó sorát vésték: (Dr. Szabó István fordítása)

„A passzív mester odaadta kezét a hatalmas léleknek, mely felette tervezett.”

„Kösd oda a szekeredet egy csillaghoz” idézzük újra a címadó mondat a nagy szellemóriás születésének 188. évfordulóján.

Balácsi László

Egyházközségeink életéből

Pestszentlőrinc

Március 24-én — vasárnap — du. 6 órakor volt Pestszentlőrincen az év első gyülekezeti összejövetele.

Bibliát olvasott — a virágvasárnap napi igéket — *Orbókné Szent-Iványi Ilona* lelkész nő.

"Kilátásaink" címmel tartott előadást *Dr. Szent-Iványi István* országgyűlési képviselő. A lendületes, optimista hangvételű előadásból kitűnt, hogy mind művelődési, mind gazdasági vonatkozásokban hosszabb távon jók a kilátásaink. A bel- és külpolitikában — ha voltak hibák is — eddig is jelentős eredményeket értünk el, de ne legyünk túlzottan türelmetlenek.

Faragó Laura székely népdalokat énekelt nagy sikerrel és *Rojti Mihály* verseiért kapott sok tapsot.

A tortaárverésen *Sepsi Kovács Évara* mosolygott a szerencse. Gratulálunk! A szép tortát *Dr. Szabó Melánia* hozta Bagról, a kitűnő borsostokányt *Bézsényi Gyuláné* presbiterünk irányításával főzték a gyülekezet asszonyai.

Hőgyes Endre utca

Az elmúlt évadban is sok szép rendezvénnyel örvendeztette meg híveinket a Misszióház.

Nyár előtti utolsó gyülekezeti estje 1991. ápr. 20-án volt, szép számú gyülekezettel. Az áhitatot *Orbók Attila* tartotta Jn. 8,1-11 alapján, alapos felkészültségről és szép gondolatokról téve tanúbizonyságot. Az előadást a neves volt marosvásárhelyi író, újságíró, *Vári Attila* tartotta, aki már tíz éve Magyarországon él és dolgozik, így nagyszerű rálátása nyílik a hazai belpolitikai és külpolitikai folyamatokra. Sokan örvendünk független szabadelvű gondolatainak és következtetéseinek, s ugyanakkor szomorúan hallottuk, hogy a Magyar Televízióknak mind a mai napig nem fontos az, hogy Erdélyről egy nagyobb dokumentum jellegű anyagot készítsen el.

Vári Attila Orbán Balázs: A Székelyföld leírása c. nagylélegzetű munkáját szeretné tv-s változatban elkészíteni, végigjárva az ott leírt falvakat, s közöttük sok jelentős unitárius vonatkozású műemléket is be szeretne mutatni.

További munkájához is sok sikert kívánunk.

Nagy Ignác utca

1990. máj. 12-én gyönyörű és egyben megrázó élményben volt része azoknak, akik részt vettek a templomban rendezett irodalmi esten. Az összejövetel neves vendége és előadója *Kilyén Ilka* marosvásárhelyi unitárius művésznő volt. Műsorában

a moldvai csángók népköltészetét foglalta össze, balladák, népdalok, elbeszélések formájában. Köszönjük neki, hogy vállalva a hosszú út fáradságát, ismét eljött közénk, hogy közvetítse, átadja népi kincsünk hálátlanságul elfelejtett egy darabját.

A műsor előtt *dr. Czine Mihály* irodalomtörténész, református főgondnok mondott meleghangú, baráti bevezetőt.

Beregi szórvány

1991. ápr. 14-én a Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kör költészetnap rendezvényt tartott az SZDSZ debreceni székházában. A köszöntőt *Felhős Szabolcs* szórványgondnok és *Matkó László* mondták.

A rendezvény keretében adták át a *Balázs Ferencről* elnevezett irodalmi díjat *Ószabó István* debreceni unitárius költőnek.

Füzesgyarmat

Május első vasárnapján szép ünnepséget rendezett *Balázs László* füzesgyarmati unitárius lelkész, az édesanyákra emlékezve. Az ünnepségen részt vett *Huszt János* püspök, *Kereki Gábor* lelkész és felesége Angliából. Nagypénteken a gyülekezet énekkara előadta az unitárius passiót, nagy számú gyülekezet előtt. A lelkész rendszeresen látogatja a helyi szociális otthon lakóit és ott istentiszteletet is tart.

Dunántúl

Konfirmáció lesz Pécsen, július 9-én délelőtt negyed 12 órai kezdettel, a *Dischka Győző* utcai evangélikus templomban. Szeretettel hívunk és várunk mindenkit. Általában június végén szokott lenni a pécsi istentisztelet, most azonban eltérünk ettől és a második vasárnap lesz.

Bolyai Alapítvány

Az 1989 decemberében Romániában (Erdélyben) beállt fordulat következtében azonnal megindult a több évszázados múltra visszatekintő erdélyi magyar nyelvű felsőfokú oktatás újraszervezése, újraindítása.

1990 január első napjaiban budapesti és vidéki egyetemek között koordinációs szervezés indult meg azzal a céllal, hogy felkutassa a kapcsolatfelvételi és segítségnyújtási lehetőségeket az újra szervezendő, indítandó Bolyai Egyetemen. Az RMDSZ keretén belül egyetemi tanárokból megalakult a magyar nyelvű egyetemi oktatás újraindításának előkészítésére a Bolyai Bizottság.

A márciusi marosvásárhelyi "fekete napok" nyomán Budapesten megalakult *Vári Attila* összehívására a Marosvásárhelyi Baráti Társaság. E társaság egyik fő célkitűzése már a megalakulástól kezdve a Bolyai Alapítvány létrehozása és megszervezése volt.

Az alapítvány jogi személyiséggel rendelkező alapítványként jött létre a létrehozó Marosvásárhelyi Baráti Társaság létesítésében és elhatározása szerint.

1. Az alapítvány célja: a Bolyaiak szellemiségén, az erdélyi iskolák hagyományain alapuló, elsősorban felsőfokú magyar tan nyelvű oktatási intézmények anyagi és szellemi támogatása.

2. Ennek érdekében az alapítvány az alábbi feladatokat kívánja vállalni:

— Az erdélyi magyar felsőfokú oktatás, ehhez kapcsolódó tudományos tevékenység támogatása.

— Díjak alapítása (célzott alapítás) oktatók, kutatók, diákok számára, illetve mindezek támogatására.

— Egyetemi kiadványok (újságok) beindításához anyagi és erkölcsi támogatás (elsősorban magyar nyelvű, de esetleg más kisebbségi nyelven is).

— Tudományos kutatás, kutatói tevékenység — elsősorban az oktatási intézmények területén — egyedi, személyre szóló támogatása.

— Iskolák, kulturális intézmények testvérkapcsolatainak kialakításában szervezői munka felvállalása Magyarország—Erdély, valamint Erdély és más országok vonatkozásában.

E fenti célok elérése érdekében és támogatására információgyűjtés és átadás, fordítási és terjesztési feladatok felvállalása.

3. Az alapítvány székhelye: Budapest V., Belgrád rkp. 24. 1519 Bp., Pf. 259.

Tisztelettel kérjük, csatlakozzanak Alapítványunkhoz, e nemes szándék megvalósítása érdekében.

Bolyai Alapítvány
Kuratóriuma

BOLYAI ALAPÍTVÁNY SZÁMLÁI:

Magyar Hitel Bank Rt.

Forint: MNB 222-21276

Deviza: 401-5244-941-31 USD
402-5244-941-31 CHF

HALOTTAINK

Dr. Lőrinczi Mihály
lelkész, teológiai tanár
1911—1991.

Fehér haja és tiszta lelke volt — írta az unoka.

Gyermekévei a Székelykeresztúr melletti Szentábrahámon teltek. A keresztúri főgimnáziumban, a kolozsvári teológián, a chicagói Meadville-ben kitűnő eredménnyel folytatott tanulmányai tovább ösztönözték a közösség szolgálatára.

1942-ben Bedő Júliával kötött házasságával a közösség iránt elkötelezett társra talált.

Szolgálatuk első évei (nagyobb részt) Marosvásárhelyen teltek. Lelkeszi és ügyvédi munkakörben.

1947-től a kolozsvári teológia professzora. A héber nyelv és Ószövetség oktatója, az utóbbi tárgykörből írt disszertációjával a doktori fokozatot megszerezte. Az ötvenes évek közepén (kényszerű pályamódosítás miatt) az egyháztörténet előadására kell átállnia. Kelemen Lajos mellett termékeny éveket tölt levéltári

munkával, főként Dávid Ferencre, a XVI. századi és későbbi unitarizmusra vonatkozóan. A feltárt új adatok publikálására nincs lehetőség. A papság java állandó zaklatásban él, a hívek részéről maga a templomba járás is bátor tettek számát.

A dráma az ötvenes évek végén ér végkifejlethez. 1958 júniusában kivégzik Nagy Imrééket, ezt követően 1958 augusztusában Erdélyben folynak a nagyszabású letartóztatások. A vidéki papság megtizedelve, és a teológián is alig maradnak tanárok, hallgatók. Lőrinczi Mihályt kétszer hét év kényszermunkára ítélik.

A közkegyelemmel való szabadulás után a volt elítéltek a társadalomnak csak megtűrt tagjai. Lőrinczi Mihály előtt a levéltárak ajtaja örökre zárva marad. A hetvenes években való nyugalomba vonulásáig a Torda melletti Szindet pásztorolja. Itteni szolgálatát fogadalmi teljesítésével kezdi: új gyülekezetében legelőször fogolytársaiért, a még odabent maradottakért fohászkodik.

Dr. Lőrinczi Mihály életének utol-

só heteit súlyos betegen Budapesten töltötte, gyermekei és unokái körében. A Hőgyes utcai templomban gyászistentisztelet keretében emlékezett családjára, jóbarátai népes tábora a kiváló lelkészre és teológiai tanárra. A szolgálatot Bencze Márton püspökhelyettes végezte, a kortársak nevében dr. Ferencz József ny. püspök mondott néhány szívhez szóló mondatot. *Gyermekei Kolozsvárra szállították dr. Lőrinczi Mihály urnáját, hogy a Házsongárdi temetőben felesége sírjában helyezték örök nyugalomba.*

Dr. Szent-Iványi Tamás

ny. egyetemi professzor, a MTA rendes tagja, a FAO római irodájának egykori vezetője hosszú és súlyos szenvedés után elhunyt. Édesapja dr. Szent-Iványi Gábor Háromszék megye utolsó magyar főispánja, a háromszéki unitárius egyházkör felügyelő gondnoka volt, aki 1945 után, hosszú éveken át sínylődött a nagyenyedi börtönben; ott is fejezte be értékes és egyházunknak sokat szolgált életét.

Dr. Nanovszky Károly

ny. gyermekgyógyász főorvos életének 81. évében elhunyt. Máj. 3-án az unitárius egyház szertartása szerint a szóróparcellában vettek búcsút tőle felesége, gyermekei, unokái és az egész család. A kolozsvári kollégium diákja, a Brassai Egylet buzgó tagja volt. Temetésén Bencze Márton püspökhelyettes mondott búcsúbeszédet.

Dobrovics József

a pestszentlőrinci egyházközség tagja, 82 éves korában elhunyt. Özvegye és a rokonság gyászában őszintén osztozunk. Az egyházi szertartást dr. Jakab Jenő lelkész végezte.

özv. Borbély Sámuelné

a pestszentlőrinci egyházközség alapító tagja elhunyt. Lánya és fia gyászában őszinte szívvel osztozunk. A temetési szertartást dr. Jakab Jenő lelkész tartotta.

Pituk József

Pituk József igaz, hogy nem tartozott egyházunk híveihez, hisz római katolikus volt, de többször megfordult közöttünk, sőt a Nagy Ignác utcai templomban látható két szép unitárius címerkompozíció is az ő művészi munkáját dicséri.

1991. márc. 12-én volt a temetése, egyházunkat a művész jóbarátja és nagy tisztelője, dr. Kaplayné dr. Schey Ilona képviselte.

Szendrey-Karper László

Igaz, hogy születése és megkeresztelése szerint katolikus volt, de szorosán kötődött egyházunkhoz, és különösen Nagy Ignác utcai gyülekezetünkhöz, ahol számos alkalommal adott hangversenyt feleségével, Ágay Karolával együtt. Így szinte magától értetődött, hogy temetésén a katolikus perjel mellett Huszti János püspök mondott gyászbeszédet, 1991. febr. 22-én.

Emlékét egyházunk is kegyelettel megőrzi.

Egyházak a változó világban

Fenti címen felekezeti egyháztörténeti konferencia volt Esztergomban 1991. május 29.—31. között. A fővédnökök, *Paskai László* bíboros, prímás és *Habsburg Ottó*, az Európai Unió elnöke, személyük bizonyítja a nagyszerű kezdeményezés fontosságát és értékét.

A háromnapos program során tíz szekcióban tartották meg előadásukat a különböző egyházak szakemberei, felölelve az egész egyháztörténetet és a mai vallási élet egyes problémáit.

A konferenciát ünnepi rendezvények teszik gazdagabbá. Az ünnepélyes megnyitás után 16 óra 30-kor ökumenikus istentisztelet volt a Bazilikában, melyen unitárius részről *Huszti János* püspök és *Orbókné*

Szent-Iványi Ilona lelkész is szolgáltak. Május 29-én, aznap este 6 órakor *Andrásfalvy Bertalan* művelődési miniszter kiállítást nyitott meg a Keresztény Múzeumban. Rendezője *Lovag Zsuzsa*, a Nemzeti Múzeum osztályvezetője. Jelentős unitárius anyag is ki volt állítva, Budapestről, Polgárdiból és Levéltárunk kéziratok anyagából. E részben *Szász János* teológiai igazgató segített összeállítani az anyagot a rendezőnek. A szekcióülések során unitárius téma is elhangzott. 1991. május 31-én, Egyházi életünk — történelem (XVI—XVIII. század) szekcióban *Szász János* teológiai igazgató tartott előadást: Az Erdélyen kívüli unitárius egyháztörténet forrásai és problémái a XVI. és XVII. században címen.

Dávid Ferenc Egylet

A Dávid Ferenc Egylet 1991. március 10-én a pestszentlőrinci unitárius templomban ünnepi ülésen emlékezett meg *Orbán Balázsról*, "a legnagyobb székelyről".

Dr. *Jakab Jenő* bibliaolvasása után *Török Tamás*, a DFE elnöke, megnyitójában köszöntötte *Huszti János* püspököt, Dr. *Ferencz József* ny. püspököt, *Bartók Béla* főgondnokot, *Sonnevend Gyula* kerületi önkormányzati alpolgármestert, az előadó Dr. *Bodor András* kolozsvári ny. egyetemi professzort, *Kilyén Ilka* marosvásárhelyi színművésznőt, valamint *Andrejszki Judit*, *Kürthy Réka* és *Meszlényi Attila* zeneművészeket.

Bodor András előadásában ismertette *Orbán Balázs* életútját, külföldi utazásait, itthoni székelyföldi,

tudományos igényű utazásait, amikor "A Székelyföld leírása" című művéhez gyűjtötte az anyagot, és külön kiemelte életének unitárius vonatkozásait, a székelykeresztúri unitárius gimnáziumnál tett alapítványait. *Kilyén Ilka* székely népballadákat énekelt, és felolvasta *Bocskai István* végrendeletét.

A zenekar reneszánsz muzsikája zárta az ünnepséget.

A templom zsúfolásig megtelt hallgatóság lelkesen ünnepelte az előadókat.

* * * *

A Dávid Ferenc Egylet közgyűlése — a pestszentlőrinci gyülekezeti teremben — titkos szavazással *Orbókné Szent-Iványi Ilonát* egyik alelnökké és Dr. *Jakab Jenőt* főtítkárrá választotta, egyhangúan. Munkájukhoz sok sikert és jó egészséget kívánunk.

HÍREK

dr. Ferencz József gyűjtéséből

Kolozsvárt egyházi főtanácsot tartottak 1991. febr. hó utolsó hetében, első ízben hétköznapon, hogy a lelkeseket ne vonja el a Főtanács a rendes szószéki szolgálattól. A Főtanácson betegsége miatt nem tudott részt venni **dr. Kovács Lajos** püspök — akinek ezúton is teljes gyógyulást és további munkájához jó egészséget kívánunk.

Jancsó Adrienné, az ismert erdélyi származású előadóművésznőt, aki az unitárius egyház különböző rendezvényein is gyakran szerepelt, születésnapja alkalmából szeretettel köszöntötték tisztelői. A jókívánságokhoz lapunk és az egyház nevében szeretettel csatlakozunk, kívánva, hogy még sokáig gyönyörködtesen bennünket előadóművészetével.

A **Magyarországi Református Egyház Zsinata** ülést tartott Budapesten, melyen megválasztotta a zsinat lelkészi és világi elnökeit dr. Hege-düs Lóránt budapesti püspök és dr. Bodnár Ákos személyében. A református testvéreknek négy egyházkerülete van hazánkban, ezekben csak dr. Kocsis Elemér debreceni püspököt választották újra. A Zsinat világi alelnökévé a mi köreinkben is jól ismert és tisztelt **dr. Czine Mihály** egyetemi professzort választották meg.

Hitélet címen folyóiratot indított a jugoszláviai katolikus magyarság **dr. Harmath Károly** felelős szerkesztésében.

Mikó István egykoron budapesti gondnok, immáron több mint hét esztendőn át végez mérnöki munkát más magyar munkatársaival egyetemben Afrikában. Jelenleg Uganda Államban adtak át egy 60 km-es új utat, az állam megelégedését kiérdemelve. Húsvétra küldött levelezőlapján ugandai jelképként két hosszú lábú tarajos darut láthatunk, mint Uganda szimbólumát.

Vákár Tibor mérnököt hat évtizedes életművéért, jeles mérnöki munkájáért **Ybl Miklós-díjjal** tüntették ki. Nemrégiben unitárius feleségével mint máskor is gyakran, jelen volt a pestlőrinci gyülekezeti teremben tartott napon, ahol többen személyesen is köszönthették.

Fitzpatrick Austin, Leeds angliai város unitárius gyülekezetének lelkipásztora, aki a legeredményesebb szorgalmazója az Erdélyből áttelepült unitárius hívek támogatásának, május végén gyülekezete néhány tagjával együtt Budapesten megpihenve utazik a kolozsvári, segesvári és néhány más erdélyi gyülekezet meglátogatására értékes adományokkal felszerelve.

Murvy Sámuel egri ügyvédet, az EKT tb. tagját, volt marosköri felügyelő gondnokot és a jogügyi bizottság elnökét Heves megye erdélyi egyesületei elnökükké választották. A több napra tervezett ünnepségen jelen volt Tökés László nagyváradi református püspök is.

Az erdélyi Keresztény Magvető és az Unitárius Közlöny rendszeres megjelenését akadályozza a sajnos gyakran jelentkező nyomdai és papírhány. A szerkesztők elnézést kérnek a késésért olvasóiktól.

Dr. Robert Traer 1991-ben egyik jelentős amerikai kiadónál jelentette meg **Faith in Human Rights** — Hit az emberi jogokban című kötetét. Sajnos az általa felhasznált, főként amerikai és nyugat-európai irodalom nem veszi figyelembe, hogy a könyv alap gondolata az 1568-as tordai zsinat állásfoglalásához vezethető vissza.

Pataky Kornél győri katolikus püspök egészségi állapota miatt lemondott megyéspüspöki tisztéről. Egyházunk iránt mindig meleg barátságot tanúsított. Utódjául II. János Pál pápa **Pápai Lajos** (sz. 1940) veszprémi plébánost — aki a szegedi és a budapesti Teológiákon is tanított és korábban Strassbourgban folytatott tanulmányokat — nevezte ki.

Megvált tisztségétől Szennay András, aki 1973 óta állt a bencés főapátság élén. A Katolikus Szemle szerkesztőjeként is nagy érdemeket szerzett főapáti munkássága mellett. Utódjául a pápa **dr. Várszegi Imre Asztrik** c. püspököt (sz. 1946) nevezte ki, aki évek óta a bíboros primás közeli munkatársa volt, éveken át a püspöki kar titkára és egyben a budapesti katolikus teológia rektora volt.

Széchenyi István születésének kétszázadik évfordulóján mi is hálásan emlékezünk nemzetépítő tanításaira, s ahányszor átmegyünk a Lánchídon, akkor is ő jut az eszünkbe.

A **Népszabadság** ápr. 13. számában **Csepeli György** Oregoni napokra emlékező írásában szót ejt arról, hogy a 90. születésnapját ünneplő kétszeres Nobel-díjas **Linus Pauling** amerikai tudóst Oregon Állam egyeteme is díszdoktorrá avatta. **Linus Pauling**, aki ma is Kalifornia Államban, Palo Altóban él, részt vett a Stanford Egyetemen tartott 1987-es IARF kongresszuson és bölcs szavaira emlékeznek azok, akik ezen a találkozón jelen lehettek, róla olvashattak.

II. János Pál pápa magyarországi körútja során **Máriapócs** görög katolikus templomába, az ismert Mária kegyhelyre is ellátogat. Hazánk az egyetlen "kelet-európai" ország, mely a sztálini időkben nem törölte el a görög katolikus magyarok és hazai földön élő ruszin származásúak egyházát. Jelenlegi püspökükkel és elődjével is egyházunk elöljárói igen jó kapcsolatot tartottak fenn.

Az **Új Ember** c. katolikus hetilap szerkesztőségét **Lukács László** kibővítette, főszerkesztő Rónay László és helyettese a körünkben is többször megfordult Kipke Tamás lett. Üdvözljük őket.

A **Forrás Kör**, **dr. Medvigy Endre** irodalomtörténész vezetésével most ünnepelte fennállása tizedik évfordulóját. Az Egyetemi Színpadról

megismert írói és előadói közösség sok alkalommal szolgált díjmentesen unitárius előadóesteken is. Szeretettel köszöntjük a jubilálókat, akik most — mindannyiunk sajnálatára — elvesztették régi előadótermüket.

A hitetlenül hívő írónak nevezte **Németh László** regényírót, 90. születésnapja alkalmából tartott református kollégiumi összejevetelen **Szabó Ferenc jezsuita páter**, a Vatikán rádiója magyar osztályának vezetője. Beszédét közölte a Magyar Nemzet ápr. 15-i száma is. Érdekes értékelés az ökumenikus gondolat jegyében.

KÖZLEMÉNYEK

Balázs Károlyné Nadler Alíz, aki lány korában a Brassai Egylet tagja, majd éveken keresztül 1989-ig egyházunk pénztáros-könyvelője volt, sajnálatos baleset következtében kórházi kezelésre szorult. Most Győrbe költözött nevelt leányához s örvendezne annak, ha régi barátai felkeresnék leveleikkel. Címe a lelkészi hivatalban megtudható.

Az **Élet és Tudomány** c. szemle egyik nemrég számban talált megjegyzésekre hívta fel a figyelmünket **Oborzil Gyula** olvasónk. Az általa olvasott cikk címe: **Allah kegyeltjei**. Szaud-Arábiáról van szó, mely most az iraki háború kapcsán került az érdeklődés figyelmébe. Lakói muzlimok. Az államban a Koránban foglalt vallási törvények határozzák meg az életvitelt. Az egyik vallási irányzat évszázados múltra tekint vissza. Az Ibn Abdulvaháb lobogóját követőket arabul muvahiddunnak — magyarul unitáriusoknak nevezik. A nyugati szakirodalom (?) vahábitáknak nevezi ezt az irányzatot.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos
a Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős kiadó:
HUSZTI JÁNOS

Felelős szerkesztő:
Orbókné Szent-Iványi Ilona

Szerkesztőség címe:
V., Nagy Ignác u. 4. Budapest, 1055
Telefon: 111 2801

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest XIII., Lehel u. 10/a — 1900 —, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Évi előfizetési díj: 180,— Ft
Egyes szám ára: 30,— Ft

Index: 25 842

MTESZ Házinyomda — 91.0518 Budapest, 1991
Felelős vezető: Boncza Gábor

HU ISSN 0133—1272